

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 7 september 2010

Mål nr

Ö 3243-10

KLAGANDE

Kriström Advokatbyrå Kommanditbolag, 969694-9610

Box 7184

103 88 Stockholm

Ombud: Advokat TT

MOTPART

InterSearch in Sweden AB i konkurs, 556270-6589

Grev Turegatan 27

114 38 Stockholm

Ombud: Advokat OH

SAKEN

Kvarstad

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2010-07-02 i mål Ö 5458-10

Dok.Id 49245

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår Kriström Advokatbyrå Kommanditbolags överklagande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Kriström Advokatbyrå Kommanditbolag har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens beslut undanröjer Stockholms tingsrätts beslut den 23 juni 2010 att upphäva meddelat kvarstadsbeslut i tingsrättens mål T 8573-08.

InterSearch in Sweden AB i konkurs har bestritt yrkandet.

SKÄL

1. Sedan Kriström Advokatbyrå Kommanditbolag väckt talan mot InterSearch AB och gjort gällande en fordran hos bolaget beslutade tingsrätten om kvarstad. InterSearch sattes därefter i konkurs. På konkursförvaltarens initiativ hävde tingsrätten kvarstaden. Kriström hade dessförinnan beretts tillfälle att yttra sig men inte avhört. Konkursboet har inte enligt 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen (1987:672) inträtt i rättegången vid sidan av InterSearch.
2. När kvarstaden hävdes hade den egendom vari verkställighet skett utmätts för annans fordran. Enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken ska egendom som har belagts med kvarstad för fordran och som därefter utmäts för annan fordran anses samtidigt utmätt för kvarstadsborgenärens fordran (med visst här inte aktuellt undantag). Enligt 8 § förmånsrättslagen (1970:979) ger utmätning förmånsrätt i den utmäta egendomen (jfr 4 kap. 30 § utsökningsbalken).

3. Kriström överklagade tingsrättens beslut att häva kvarstaden och yrkade att hovrätten skulle besluta att kvarstaden skulle bestå. Som grund anfördes att den förmånsrätt som följde med utmätningen skulle upphöra om kvarstaden hävdes och att det därför fanns skäl att låta åtgärden bestå.
4. Hovrätten meddelade prövningstillstånd och avslog överklagandet. I beslutet anförde hovrätten bl.a. att kvarstad inte kan beviljas utan att de allmänna förutsättningarna för detta föreligger.
5. Kriström har överklagat hovrättens beslut och gjort gällande bl.a. att hovrätten missförstått överklagandet och prövat fel rättsfråga. Hovrätten skulle ha prövat om det fanns skäl att låta kvarstaden bestå, inte huruvida ny kvarstad kunde beviljas. Även i Högsta domstolen går Kriströms talan ut på att tingsrättens kvarstadsbeslut ska bestå därför att det fanns skäl för detta.
6. Enligt 15 kap. 8 § rättegångsbalken ska en kvarstad hävas om det inte längre finns skäl för den. Frågan om hävning kan tas upp av rätten självmant (NJA II 1943 s. 188). Det förhållandet att kvarstaden hävts utan att InterSearch begärt det utgör alltså inte något fel. Bristande kommunikation föreligger inte, eftersom Kriström bereddes tillfälle att yttra sig. Kriström har inte heller gjort gällande att något handläggningsfel förekommit hos tingsrätten; vad som påstås är att beslutet att häva kvarstaden är i sak oriktigt.
7. Såsom framgår av rättsfallet NJA 1989 s. 52 förfaller normalt ändamålet med en kvarstad vid kvarstadsgäldenärens konkurs. Högsta domstolen uttalade i det fallet också att undantag kan gälla när kvarstaden medfört utmätningsverkan enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken.
8. Att kvarstadsgäldenären sätts i konkurs inverkar inte på den förmånsrätt som kvarstadsborgenären på grund av 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken får i den kvarstadsbelagda egendomen, låt vara att förmånsrätten kan bli föremål för återvinning enligt bestämmelserna i 4 kap. konkurslagen

(Walin m.fl., Utsökningsbalken, En kommentar, 4 uppl. 2009, s. 639 med hänvisning till förarbetena). Den i förevarande mål kritiska frågan är om förmånsrätten är betingad av kvarstadens bestånd under konkursen (att förmånsrätten består om kvarstaden före konkursen faller därför att utmätning även för kvarstadsfordringen skett i den kvarstadsbelagda egendomen får anses vara klart, se Gregow, Utsökningsrätt, 3 uppl. 1996, s. 359). Om förmånsrätten efter kvarstadsgäldenärens konkurs inte är avhängig av att kvarstaden fortsätter att gälla har det saknats anledning att låta kvarstaden bestå av det skäl som Kriström anför.

9. Enligt den s.k. frysningsprincipen bör förhållandena vid konkursbeslutet så långt möjligt vara bestämmande för konkursborgenärernas inbördes rätt i konkursen. Av det följer att konkursförvaltarens eller enskilda borgenärens åtgärder normalt inte ska leda till en omfördelning mellan borgenärerna. (NJA 2009 s. 291 med hänvisning till NJA 1973 s. 635 och 1982 s. 900.)

10. Det saknas skäl att inte tillämpa frysningsprincipen beträffande förmånsrätt som uppkommit på grund av 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken. Kvarstadsborgenärens intresse av kvarstaden motiverar inte att den består. Om förmånsrätten skulle falla med kvarstadens hävande och kvarstaden därför tilläts bestå, skulle det typiskt sett leda till att kvarstaden inte skulle tjäna något förnuftigt kvarstadsändamål. Dessutom skulle det försvåra konkursavvecklingen. Den förmånsrätt som vid kvarstadsgäldenärens konkurs föreligger med anledning av en kvarstad bör därför få göras gällande i konkursen utan hinder av att kvarstaden hävs, vilket också möjliggör för konkursförvaltaren att verka för att få bort kvarstaden utan att det påverkar borgenärernas inbördes ställning.

11. Vad som nu sagts om frysningsprincipens tillämpning bör gälla också det fallet att utmätningen förfaller efter det att kvarstadsgäldenären satts i konkurs. En annan ordning skapar inte bara osäkerhet i fråga om borgenärernas

inbördes ställning utan öppnar för oseriösa överenskommelser. Såväl kvarstadsborgenären som övriga borgenärer kan ju frestas att påverka utmätningsborgenären genom att erbjuda denne en fördel av något slag.

12. Av det sagda följer att tingsrättens beslut inte är materiellt felaktigt på det sätt som Kriström gör gällande. Därmed saknar det betydelse om hovrätten som Kriström påstått missuppfattat Kriströms yrkande. Av samma skäl saknas det anledning att ta ställning till om det alls varit möjligt att upphäva tingsrättens beslut att häva kvarstaden (jfr 52 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Torgny Håstad (tillägg), Per Virdesten, Stefan Lindskog (referent, tillägg) och Agneta Bäcklund (skiljaktig)
Föredragande revisionssekreterare: Peder Bjursten

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**

2010-08-04

Mål nr
Ö 3243-10**TILLÄGG**

Referenten, justitierådet Stefan Lindskog tillägger med instämmande av justitierådet Torgny Håstad:

1. Utmättningsverkan för en kvarstadsfordring efter vad som följer av 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken förefaller inte alldeles självklar.

Ordningen har tydligen närmast setts som den minst dåliga om kvarstadsborgenären ska skyddas (jfr Gregow, Utsökningsrätt, 3 uppl. 1996, s. 357).

Men man kan fråga sig om det verkligen är motiverat att kvarstadsborgenären får förmånsrätt i den kvarstadsbelagda egendomen bara för att den utmäts för annans fordran. Det är också svårt att förstå varför förmånsrätten ska bli desto mer värd ju mindre utmättningsfordringen är. Man kan dessutom fråga sig varför inte utmättningsverkan kunde begränsats till att gälla i utmättningsärendet. Men när nu bestämmelsen finns och lagstiftarens uttalanden klart ger vid handen att förmånsrätt till följd av en konkurrerande utmätning också avsetts gälla i konkurs, måste den i målet aktuella frågan bedömas efter vad som följer av detta.

2. Av Högsta domstolens avgörande framgår att i kvarstadsgäldenärens konkurs har kvarstadsborgenären för sin kvarstadsfordring förmånsrätt enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken efter förhållandena vid tiden för konkursbeslutet. En fråga är hur förmånsrätten påverkas om utmätningen förfaller efter konkursbeslutet. Frysningsprincipen kan synas tala för att kvarstadsborgenärens andel i säkerhetsunderlaget därmed inte ska öka utan att

det som annars skulle ha tillkommit utmätningsborgenären nu går till konkursboets övriga borgenärer. Frysningsprincipen hindrar dock inte i vissa andra sammanhang att borgenärer med lika eller sekundär rätt i en säkerhet kan rycka upp när den konkurrerande rätten faller bort efter utmätningen eller konkursens inledning. En förstärkning av kvarstadsborgenärens ställning kan emellertid tyckas olämplig, eftersom grunderna för denna förmånsrätt är så svaga. Hur problemet ska lösas får dock lämnas öppet här. (Jfr om upp-ryckningsrätt för sekundärpanthavare eller för konkursborgenärerna i allmänhet, § 1-12 norska panteloven från år 1980, NRt. 1997 s. 645 och Håstad, Sakrätt avseende lös egendom, 6 uppl. 1996 s. 141 f. med supplement 2004 s. 480 med hänvisningar.)

3. En annan fråga är om utmätningsverkan enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken medför att verkställighet ska fortgå utan hinder av konkursen efter vad som följer av bestämmelserna i 3 kap. 8 § konkurslagen (jfr 4 kap. 9 b § andra stycket utsökningsbalken), och om den fortsatta verkställigheten i så fall är beroende av att kvarstaden respektive den konkurrerande utmätningen består efter konkursbeslutet.

4. Vad som gäller i angivet hänseende framstår som oklart. En möjlighet är att inte låta utmätningsverkan enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken föranleda tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 8 § konkurslagen. En sådan tillämpning skulle alltså knytas till enbart den konkurrerande utmätningen. Om den utmätningen förföll (eller om utmätningsborgenären medgav det) skulle då försäljningen ankomma på konkursförvaltaren efter bestämmelserna i konkurslagen. En annan möjlighet är att fullt ut likställa utmätningsverkan enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken med vad som eljest gäller för utmätning av en sådan tillgång som det rör sig om. I det senare fallet uppkommer frågan vad som gäller om kvarstaden hävs eller utmätningen förfaller efter konkursbeslutet.

5. Den förra möjligheten underlättar konkurshanteringen. Vidare har kvarstadsborgenären knappast något befogat intresse av att få till stånd en försäljning enligt utsökningsbalkens regler. I sammanhanget är också att notera att betalningsrätten för kvarstadsfordringen i regel måste bestämmas i konkursrättslig ordning, eftersom kvarstadsfordringen – till skillnad från utmätningsfordringen – typiskt sett inte är domfäst. En exekutiv försäljning resulterar därför normalt inte i någon snabbare utdelning på kvarstadsfordringen. Slutligen framstår det som naturligt att utdelning på förmånsrätten bestäms och genomförs med den borgenärskontroll som ligger i det konkursrättsliga systemet. Goda skäl kan således anföras för att utmätningsverkan enligt 16 kap. 15 § andra stycket utsökningsbalken inte bör föranleda en tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 8 § konkurslagen. Men lagtexten ger närmast stöd för motsatsen (dock utan att ge någon ledning beträffande vad som kan gälla om kvarstaden hävs eller utmätningen förfaller efter konkursbeslutet). Detta mål föranleder inte den mer ingående analys som frågan motiverar.

6. Ytterligare en fråga som målet väcker är betydelsen av 52 kap. 7 § rättegångsbalken, vari föreskrivs att om tingsrätten hävt en kvarstad får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Det förefaller innebära att hovrätten ska förordna om en ny kvarstad, inte återupprätta den gamla genom att upphäva tingsrättens beslut att häva kvarstaden. Det finns flera goda skäl för den ordningen. Ett är att en prövning av om förutsättningarna enligt 15 kap. 1 § rättegångsbalken föreligger bör göras med utgångspunkt i förhållanden vid tiden för hovrättens beslut, inte tingsrättens. Ett annat skäl är att en kvarstad är förenad med straffrättsliga rättsverkningar som inte låter sig införas retroaktivt på det sättet som det blir – eller i allt fall skulle kunna bli – fråga om ifall hovrättens beslut gick ut på att återinföra den gamla kvarstaden.

7. Det kan emellertid förhålla sig så att – när en tingsrätt prövar om en kvarstad ska hävas – det finns goda skäl att låta kvarstaden bestå trots att det inte finns skäl att meddela en ny kvarstad, om det skulle ha varit aktuellt. Så skulle i målet ha varit fallet om förmånsrätten föll med kvarstadens hävande (jfr NJA 1989 s. 52). Under antagande av ett sådant rättsläge talar bl.a. frysningsprincipen för att hovrätten skulle kunna besluta att upphäva tingsrättens beslut med verkan att det, såvitt rörde förmånsrätten, ansågs vara fråga om en bestående kvarstad. Att ett felaktigt tingsrättsbeslut för en kvarstadsborgenär skulle kunna leda till skada som hovrätten inte kunde reparera av rent lagtekniska skäl skulle man således inte behöva acceptera. Såvitt gäller tolkningen av 52 kap. 7 § rättegångsbalken bör också noteras att tredje stycket primärt innebär ett undantag från den i första och andra stycket föreskrivna kommunikationsskyldigheten. Med Högsta domstolens bedömning i förmånsrättsfrågan saknas det emellertid anledning att ta ställning till om det alls är möjligt att upphäva ett beslut om hävande av kvarstad.

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2010-08-04

Mål nr
Ö 3243-10

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Agneta Bäcklund är skiljaktig beträffande motiveringen och anför:

”Jag är ense med majoriteten till och med punkten 5 i skälen. Därefter bör dessa ha följande lydelse.

6. Kvarstad är en säkerhetsåtgärd som syftar till att förhindra att en gäldenär genom att avvika, skaffa undan egendom eller på annat sätt undandrar sig att betala en skuld. När egendom har belagts med kvarstad får kvarstadsgäldenären enligt 16 kap. 14 § utsökningsbalken inte överlåta egendomen eller till skada för kvarstadsborgenären förfoga över den på annat sätt, om inte Kronofogdemyndigheten, efter att ha hört borgenären, medger det av särskilda skäl. Den som olovligen rubbar, skadar eller annars förfogar över egendom som är föremål för kvarstad kan enligt 17 kap. 13 § brottsbalken dömas för överträdelse av myndighets bud.

7. Ett beslut i fråga om kvarstad gäller enligt 14 kap. 17 § rättegångsbalken omedelbart. Om tingsrätten har upphävt ett beslut om kvarstad får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Det följer av 50 kap. 8 § och 52 kap. 7 § rättegångsbalken.

8. Kvarstadsbeslutets syfte och dess rättsverkningar, liksom reglerna om handläggning av ärenden om kvarstad, talar mot att det skulle vara möjligt att i högre rätt med retroaktiv verkan undanröja ett beslut att upphäva en meddelad kvarstad. Det finns således inte någon möjlighet att på det sättet åstadkomma att ett tidigare meddelat kvarstadsbeslut åter ska gälla.

9. Kriströms yrkande har därför inte lagligen kunnat bifallas. Redan på den grunden ska överklagandet lämnas utan bifall.”